

EESTIN MAAKYSYMYS

KIRJOITTANUT
G. E. LUIGA

HELSINKI 1920

ESTICA

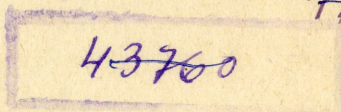
A. 2952.

EESTIN MAAKYSYMYS

KIRJOITANUT
G. E. LUIGA

UOONKUU UTRAT
UOONKUU
HELSINKI 1920
MERCATOR'IN KIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ

4A

Eestin maanomistusolojen historiallinen kehitys.

EESTIN (VIRON) TASAVALLAN perustava kokous on päättänyt maareservin hankkimiseksi ottaa haltuunsa kaikki tasavallan alueella olevat maatilat kaikkine maataloudellisine irtaimistoineen. Korvauksen suorittamisesta ja sen suuruudesta määrätään erikoisella lailla. Entisiltä omistajilta otettavat maatilat ja irtaimistot joutuvat Viron tasavallan omaisuudeksi, yleishyödyllisiin tarkoituksiin käytettäviä maatiloja lukuunottamatta, ja luovutetaan niitä perinnöllisiä talouksia varten tai määräaikaisesti niiden vuokrattaviksi, jotka haluavat niitä viljellä joko yksin tai yhdessä toisten kanssa. Lain käytännöllinen toteuttaminen ja oikeus antaa toimeenpanomääräyksiä on jätetty tasavallan hallituksen huoleksi.

Jos tahtoo oikein arvostella sitä suurta muutosta, jonka Viron nuori tasavalta näin on aikeissa suorittaa maan agraarioloissa, ei riitä ainoastaan nykyhetken tarkkaaminen, vaan täytyy huomio kiinnittää myöskin niihin perusteisiin ja voimiin, jotka luonnon välttämättömyydellä ovat johtaneet nykyiseen kehitykseen.

Baltian saksalaisella taholla puhutaan Viron agraarivallankumouksesta eikä tämä puhe olekaan epäoikeutettua, mutta, kuten tunnettua, ei vallankumouksia voida vastahakoisesti toimeenpanna, vaan ovat ne sellaisten historiallisten epäkohtien etukäteen valmistamia, joiden korjaaminen ajoissa on laiminlyöty.

Baltian saksalaiselta taholta vakuutetaan, että heidän velkasarekkeensa historian tilikirjassa on puhdas: heillä on vain pelkkää hyvää esitettävänä, he ovat virolaisiin kohdistaneet hyviä töitä hyvien töitten jälkeenkäin. Elämä vanhassa Baltiassa oli muka patriarkaalista idylliä, jossa talonpoika ja tilanomistaja elivät mitä parhaimmassa yhteisymmärryksessä toistensa naapureina, kunnes alkoi tuhoisa venäläistyttämistyö ja nousi kansallisia kiihottajia ja kapinannostajia — Jakobson, Tönisson, Päts j. n. e. — josta sitten johtui tämän ihannemaan paratiisissa syntiinlankeemus.

Niin usein ja ponnekkaasti kuin tätä väitetäänkin, ei sitä kuitenkaan voida sanoa puhuttavan hyvässä uskossa, sillä tuollaisen väitteen tekijät tietävät itsekin varsin hyvin, että asianlaita on aivan toisin ja ritariston asiakirjat useimmiten puhuvat talonpoikain »synnynnäisestä vihasta» tilanomistajaluokkaa kohtaan. Niinpä v. 1681, kun Ruotsin kuningas toivoi Liivinmaan aateliston lopettavan »kurjan orjuuden ja maaorjuuden», antoi ritaristo »alamaisimman selityksensä», jossa se väitti, että jos Liivinmaan talonpojille annettaisiin vapaus, niin se olisi »synnynnäisessä vihassaan herrojansa kohtaan» »koettava tuhota nämä herransa, niin että uskollisin ritaristo ja maanomistajisto joutuisi äärimmäiseen hengenvaaraan». Ja v. 1764 otti Liivinmaan ritaristo, kiukuissaan paroni Schoultzin Asheradenista inhimillisestä suhtautumisesta talonpoikiinsa, leppymättömän menettelynsä perusteluksi pöytä-

kirjaansa kohdan: »Jokainen tuntee liivinmaalaisen talonpojan. Jokainen tietää, että hän pitää herraansa hänen oman tilansa anastajana ja vihaa häntä tämän vuoksi.»

Noin kirjoitettiin jo silloin, jolloin venäläistyt-
misestä ei vielä ollut puhuttakaan ja jolloin ensimmäi-
nen »kansallinen yllyttäjä» Jakobson ei vielä ollut päi-
vänvaloa nähnyt. Baltian talonpoikain viha tilan-
omistajaluokkaa vastaan ei siis ole ollut myöhäisen
ajan eikä myöskään keinotekoinen, ulkoapäin lietsottu
ilmiö, vaan vanha, vuosisatainen, sukupolvelta toiselle
peritty tosiasia, jonka syntyä kuvailevat aikakirjat
ja muut todisteet seuraavasti.

Saksalaisten lähetyssaarnaajain tullessa sotajouk-
koineen maahan 13. vuosisadan alussa, olivat virolai-
set suunnilleen samanlaisella sivistysasteella kuin
Skandinavian maat, jonne heillä oli vilkas yh-
teys. He harjoittivat maanviljelystä, karjan- ja
mehiläistenhoitoa, metsästystä ja kalastusta. Sak-
salaisten valtaajain saamat suuret karja-, ho-
pea- y. m. saaliit todistavat asukkaitten huomata-
tavaa hyvinvointia. Heille vakuutettiin, että heidän
tuli vain sallia kastattaa itsensä ja antaa pa-
peille elintarpeita, mutta ettei heiltä ryöstettäisi
heidän vapauttaan eikä omaisuuttaan. Mutta jo v.
1212 saapui — kronikan mukaan — »liiviläisten lä-
hettiläitä Riikaan valittamaan suurmestarille pelto-
jen, niittyjen ja rahojen ryöstöistä.»

Niin se alkoi.

Baltiassa oli yllinkyllin viljelemätöntä maata, joka
silloisten käsitysten mukaan ei kuulunut kenellekään
ja jonka saksalaiset tulokkaat olisivat voineet itsel-
leen vallata, mutta maan viljelykseen otto vaati pal-
jon työtä ja siihen olivat sotilaan kädet tottumatto-

mia, minkä lisäksi sotilaallinen arvontunto lienee asettanut esteitä siihen ryhtymiselle. Kun Saksasta ei ollut mukana tullut maatyöläisiä, oli paljon mukavampaa anastaa asukkaitten valmiiksi raivatut pellot, jotta nämä sitten kävisivät uutismaan kimppuun. Samalla pakotettiin alkuperäinen väestö suorittamaan kaikki työt anastetuilla vainioilla valloittajain hyödyksi, vaikka paavit ja Saksan keisarit olivatkin tämän menettelyn mitä ankarimmin kieltäneet. Niinpä kirjoitti keisari Fredrik II v. 1232 kuulleensa, että eräät kansat Liivinmaalla ja muissa naapurimaissa olisivat valmiita siirtymään kristinuskoon, mutta viivytelisivät tämän askeleen ottamisessa pelosta, että heidän vapautensa sen jälkeen ruhtinasten toimesta muutettaisiin orjuudeksi. Sen tähden keisari otti heidät kaikki ja kunkin erikseen kaikkine omaisuuksineen omaan ja valtakuntansa suojaan ja vakuutti heille ikuisiksi ajoiksi henkilökohtaisen vapauden sekä kaikki ne etuoikeudet, joita heillä oli ennen kääntymistään. Samoin olivat paavit Honorius III ja Gregorius IX juhllisissa bulissaan vakuuttaneet vastakääntyneille heidän vapautensa ja omaisuutensa koskemattomuuden. Mutta kun viimeainittu sai kuulla, että tästä huolimatta »Saksalaisen ritarikunnan veljekset ja eräät muut niin hengelliseen kuin maalliseenkin säätyyn kuuluvat henkilöt eivät ottaneet huomioon, että Kristuksen autuaat lapset eivät ole henkiorjia, vaan vapaita, ja että he tahtoivat viimeainitut syöstä maaorjuuteen,» antoi hän uudestaan teroittaa heidän mieleensä, että tuollaisesta yrityksestä oli luovuttava, ja uhkasi, »jos he olivat pysyvät rangaistavassa vastarinnassaan, ei ainoastaan ottaa pois heidän etuoikeutensa, vaan myöskin karkoittaa heidät kokonaan Liivinmaalta».

Mutta kun ei keisarilla enempää kuin paavillakaan

ollut tosiasiallista voimaa murtaa näissä kaukaisissa maissa alamaistensa »rangaistava vastarinta» ja saada käskynsä siellä kuuluville, ei heidän hyväätarkoitavista toimenpiteistään ollut toivottua tulosta: ei siinä kyllin, että vähitellen ryöstettiin väkivalloin alkupe- räiseltä väestöltä kaikki maa ja muu omaisuus, vaan siltä ryöstettiin yleensä kaikki ihmisoikeudet — syös- tiin maaorjuuteen.

Seuraavina vuosisatoina kehittyivät olot sellaisiksi, että Puolan kuningas Stefan, jonka herruuteen Liivin- maa v. 1561 joutui, julistutti marrask. 21 p:nä 1586 Liivinmaan aatelistolle, »että isännistö sorti niin sur- keasti kurjaa talonpoikaisväestöä ja sälytti sille niin hirvittäviä palveluksia ja rangaistuksia, ettei sellaista oltu kuultu koko avarassa maailmassa, ei edes pakanain eikä raakalaisten parissa». Aatelisto vastasi tähän ta- pansa mukaan niin välttelevästi, että kuningas vihastu- neena julisti sen etuoikeudet mitättömiksi, mutta hänen äkillinen kuolemansa lopetti enemmän toimenpiteet epä- kohdan korjaamiseksi.

Kun maa pian senjälkeen joutui Ruotsille, vaati tä- män maan hallitus taas »talonpoikain vapauttamista», mutta aatelisto piti itsepintaisesti puoliaan. Kuiten- kin saatiin eräitä tärkeitä uudistuksia toteutetuksi, joitten määränä oli suojella talonpoikia tilanomistajain mielivallalta. Niinpä määriteltiin tarkoin talonpoikain velvollisuudet ja tilanomistajia kiellettiin heiltä enem- pää vaatimasta ja velvollisuutensa täyttäneitä asuinsi- joiltaan karkoittamasta. Vielä tarkemmin määritteli Ve- näjän hallituksen v. 1804 antama talonpoikaisasetus talonpoikain oikeudet maahansa: »— — jotta talon- poika voisi nauttia — — uutteruutensa hedelmät, on tästä pitäen kaikki tilanomistajan talonpojalle luovut- tama — — maa-ala — — jäävä talonpojan ja hänen

perillistensä loukkaamattomaksi omaisuudeksi». Kuitenkin 12—15 vuotta myöhemmin, 1816—19, tämä kaikki muutettiin yhdellä kynänvedolla: »loukkaamaton, perinnöllinen omistusoikeus» otettiin talonpojilta muutta mutkitta pois, samoin kuin hänen itsensä hankkima irtaimistokin minkäänlaisetta *korvauksetta*, hän tuli lainsuojattomaksi, tilanomistajan mielivallasta riippuvaiseksi, sillä tilan alueelta hän ei saanut omistajan luvatta muuttaa pois, mutta myöskään hän ei voinut elää siinä, koska kaikki maa selitettiin tilanomistajan omaisuudeksi, johon talonpojalla ei ollut mitään oikeutta. Se oli n. s. »maaorjuuden lakkautus», se oli palkka pitkistä, raskaasta palveluksesta.

Seuraavina vuosikymmeninä hävitettiin useita väkirikkaita kyliä. Niiden viljelykset käytettiin uusien tilojen tai vuokra-alueiden j. n. e. perustamiseen. Samoin »pyöristettiin» ja lisättiin entisten tilain pinta-alaa talonpojille kuuluneen maan kustannuksella, joten kymmeniätuhansia ahkerimpia talonpoikia perheineen tunnottomasti heitettiin maantielle. Miten suuressa määrässä »agraarivallankumous» siitä pitäen on raivonnut, käy ilmi siitä, että 19. vuosisadan ensi vuosikymmeninä oli 200:a ha talonpoikaismaata vastaamassa vain 22 ha eli 11 % hovimaata, mutta että vastaava suhde muuttui 40-luvulla 2: 3, ollakseen vuosisadan loppupuoliskolla, kaikkien »reformien» toimeenpanon jälkeen, 2: 1.

Kodistaan ja konnaan karkoitettujen ihmisten on enimmäkseen täytynyt muuttaa pois maasta: Venäjälle, Krimille, Kaukasiaan, Siperiaan j. n. e., missä heitä on yli 300 siirtolassa yli 200,000 henkeä. Enimmäkseen ovat he eläneet metsiä ja aroja viljelykseen perkaamalla ja ahkeruudellaan päässeet hyvinvointiin. Luonnollisesti olisivat he tätä työtä tehneet mieluummin kotimaan kamaralla, joka sitä kovin olisi tarvinnutkin,

sillä nyt asuu Virossa vain 20—30 ihmistä neliökilometriä kohti ja maa elättäisi kuitenkin helposti 2—3 vertaa suuremman väestön. Mutta aateliston suunnattomat tilukset, jotka ovat monesti olleet suurempia kuin Länsi-Europan ruhtinaskunnat, ovat olleet tässä esteenä. On näet tiloja, joihin kuuluu yli 40,000 ha — 400² km — maata, jonka lisäksi useampia tiloja on voinut keskittyä yksityisten perheitten käsiin. Niinpä omistaa Stackelbergin perhe 44, Ungern-Sternbergin perhe 33, Maydellin perhe 26 ritartilaa j. n. e., ja hra Reinhold von Liphartille yksin kuului ei enempää eikä vähempää kuin 10 tilaa. Tästä juuri johtui tuo runsas siirtolaisuus maasta, jonka asutus muutoinkin on niin harvaa.

Siirtolaisten asemaa parempi ei juuri ollut niittenkään osa, jotka saattoivat maapalასensa säilyttää: heidän täytyi siitä suorittaa ylenmääräisen korkeaa vuokraa, joka saattoi kasvaa rajattomasti. Vuosina 1897—99 on vuokraajain ollut tilanomistajille suoritettava 10,500,000 rpl. vuotuista vuokraa, mikä vastaa 22 milj. työpäivää, koko maan väestön ollessa 864,000 henkeä, lapset mukaanluettuna. Ostamalla hankkimistaan maatilkuista olivat talonpojat vuoteen 1900 mennessä suorittaneet tilanomistajille 60,000,000 rpl. eli toisin sanoen uhranneet tähän tarkoitukseen 142,000,000 työpäivää ja nämä ostot kohdistuivat maahan, jonka heidän isänsä ja esi-isänsä olivat viljelykseen ottaneet ja joka heiltä oli korvauksetta ryöstetty. Mutta tästäkään hinnasta eivät he olleet voineet hankkia itselleen muuta kuin murto-osan kotimaansa kamarasta, sillä monta vertaa suurempi osa siitä jäi yhä edelleenkin tilanomistajain käsiin. Virallisten tietojen mukaan kuului 1. 12. 1899 Viron neljässä pohjoisessa piirikunnassa, Harjumaalla, Järva-

maalla, Virumaalla ja Läänemaalla, 1,932,166 ha:sta talonpojille vain 431,272 ha eli 22.3 % sekä neljässä eteläisessä piirikunnassa, Tartumaalla, Wörumaalla, Viljandimaalla ja Pärnumaalla, ritariston omistamasta 1,478,000 ha:sta talonpojille jaettuna 562,616 ha. Jos mukaan otetaan muunlaisetkin maanomistukset, kuten valtion ja kaupunkien tilat, pappilat j. n. e., oli talonpoikien hallussa yhteensä 30.03 % koko maasta.

Ritariston antamain tietojen mukaan on Virossa yhteensä 27,000 talonpoikaistaloa. Todellisuudessa on niitä kuitenkin enemmän, koska monet on perillisten kesken jaettu. Jos tasaluvuin arvostellaan määrä 40,000:ksi ja kullekin palstalle arvioidaan 8-henkinen perhe, niin jää, v. 1916 tehtyjen laskelmien mukaan, kuitenkin 544,000 ihmistä, jotka ovat pakotetut elämään maatyöstä, silti omistamatta omaa viljelysmaata. Näitten ihmisten ainoa kiihkeä toive on päästä oman maatilkun omistajiksi, jossa he voisivat varmemmin elää ja työtä tehdä, tarvitsematta pelätä, että heidän taas seuraavana kevännä on suoriuduttava vaimoineen ja lapsineen maantielle etsimään uutta kattoa päänsä päälle. Kuinka polttava Baltian maattomien maannälkä on, on nähtävissä seuraavasta esimerkistä: edellisellä vuosisadalla, suurten »agraarireformien» aikana, siirtyi ihmisiä joukottain luterilaisuudesta kreikkalais-katoliseen uskoon toivossa saada maata edes samalla tavoin kuin Venäjälläkin sitä kaikilla oli ja selitti julkisesti olevansa valmis vaikka pakanuuteen kääntymään, jos vain siten oli maahan mahdollista käsiksi päästä. Baltian agraariolojen epänormaalisuus ja nurrinkurisuus olikin siinä, että vaikka toiselta puolen maannälkä olikin noin suuri, toiselta puolen kuitenkin suunnattomat alat maasta olivat viljelemättömiä ja odottivat vain raivaajiaan.

Epäilemättä on väärin arvostella aikaisempien sukupolvien tekoja nykyaikaisten oikeuskäsitteiden mukaan, mutta kun Baltian saksalaisten taholta väittämistään väitetään yhä edelleenkin, että Baltian maaolot olisivat vuosisatojen kuluessa kehittyneet aina hyvin lainmukaisesti ja aikansa oikeuskäsitteitä vastaavina, ollen ennen vallankumousta esimerkillisen hyvät, niin on se ehdottomasti väärä väite. Baltian ritaristo voi kyllä sanoa, ettei se ole vastuussa niistä teoista, jotka ovat tapahtuneet vuosisatoja sitten, siitä historiallisesta vääryydestä, joka Viron kansaa on kohdannut ja jonka ovat jo tuonnoisina aikoina niin paavit kuin keisaritkin tuominneet yleispätevien oikeuskäsitteiden vastaiseksi. Mutta tämä sama ritaristo on myös tien-
 nnyt ottaneensa vastaan perintömaan, johon on kirous liittynyt, maan asujamiston suuren enemmistön »synnynäinen viha» niitä kohtaan, joita se sukuperintötietoisuudella piti oman omaisuutensa anastajina. Ritariston olisi pitänyt itselleen tunnustaa, että tällainen asiointi — vaikkapa tuo viha olisi ollut aiheetonkin, pelkän harhалуulon aiheuttama — oli ajanmittaan mahdoton, epäterve. Sen olisi pitänyt koettaa aikaansaada sovinto yhteisen kotimaan lasten kanssa. Se ei olisi ollut ainoastaan sen omien etujen mukaista, vaan se olisi ollut sen suoranainen velvollisuuskin, koska hallintovalta maassa oli sen käsissä eikä toisella puolella tähän ollut mitään vaikutusta. Se ei myöskään olisi ollut kovin vaikeata.

Mutta näin ei ole tapahtunut. Baltian aatelisto ei ole sovintoa ja sovitusta halunnut, ei edes sitä ajatellut. Se ei ole ainuttakaan kertaa koettanut päästä yhteisymmärrykseen virolaisten kanssa. Se ei ole ainoastaan muitta mutkitta torjunut kaikki ajatuksetkin neuvotteluista, vaan on se aina vuoden 1905 vallan-

kumoukseen saakka ollut täydellisesti ottamatta selvää toisen puolen toivomuksista. Yksinäisistä lähentymisyrittäjästä, joita aiheutti ensi pelko vallankumousvuosina 1905 ja 1917, vetäydettiin takaisin ensimmäisen sopivan tilaisuuden tullen.

»Meillähän on paljon parempia keinoja», sanoi paroni Nolcken tri Fählmannille, joka suurena katovuonna 1841 suositteli tilanomistajille ymmärtämystä ja myöntyväisyyttä talonpoikien vaatimuksia kohtaan levottomuuksien välttämiseksi. »Me tuotamme maahan lisää venäläisiä pistimiä, silloin he kyllä heti tulevat nöyremmiksi.»

Sorto, eikä ymmärtämys, on aina ollut Baltian aateliston päämääränä ja venäläisillä pistimillä onkin ollut paljon tekemistä talonpoikain ja maattomain asemansa parantamiseen kohdistamain toiveitten tukahduttamisessa. Ja jokainen, joka on uskaltanut uudistuksista puhua, on heti leimattu yllyttäjäksi ja kiihottajaksi. Vuosikymmeniä oli virolaisia sanomalehtiä kielletty kajoamasta maakysymykseen.

II.

Saksalais-virolainen agraaritaistelu vv. 1905—1918

OLEMME EDELLISESSÄ OSASSA TARKASTANEET Viron agraariolojen historiallista kehitystä sekä saksalaisten tilanomistajain suhtautumista talonpoikiin varhaisemmilla vuosikymmenillä ja -sadoilla. Nyt olisi tehtävänämme ensiksikin vastata kysymykseen: miten hirveät sitten olivatkaan vihattujen virolaisten »yllyttäjäin» vaatimukset?

Jakobson, syntisistä syyllisin, vaati talonpojalle samanlaista oikeutta kuin herrallekin sekä verojen ja rasitusten yhdenmukaistuttamista. Vuoteen 1918 saakka kohdistuivat näet tierasitukset, kansakoulujen ylläpito-kustannukset — myöskin kartanoiden työläisten lapsia varten —, köyhäinhoitomenot — myöskin vanhoja hovien palvelijoita varten — j. n. e. yksinomaan talonpoikiin ja heidän omistamaansa maahan. Sitä vastoin ei talonpojilla ollut metsästys- eikä kalastusoikeutta — tämä jäi ostetuillakin talonpoikaistiloilla entiselle tilanomistajalle —, ei oikeutta rakentaa myllyjä, avata kauppoja j. n. e. Jakobson toivoi kaikkien tällaisten epäoikeudenmukaisuuksien poistamista ja leimattiin sen vuoksi vallankumoukselliseksi.

Marraskuun 27—29 pidettiin Tartossa kaksi suurta »vallankumouksellista» kokousta, joihin otti osaa yli 800 edustajaa kaikista säädyistä ja kaikista kaupunki- ja maalaiskunnista. Toisessa, hillitymmässä, joka pidettiin »Bürgermussessa», johti puhetta Jaan Tönnisson, toisessa, radikaalisemmassa, yliopiston juhlasalissa pidetyssä oli huomattavin johtaja Peter Speek, puheenjohtajana Jaan Teemant. Ja mitä vaadittiin tällä vallankumousajan kuumimmalla hetkellä? »Bürgermussen» kokouksen päätöksessä oli kolme kohtaa suunnattu tilanomistajia vastaan ja näiltä vaadittiin, että

1) maalaiskapakat oli suljettava, missä väestön enemmistö sitä toivoi;

2) tientekorasitukset oli tasaisesti jaettava tilojen ja talonpoikaismaan kesken; ja

3) suunnattoman korkeat vuokrat tehtävä kohtuullisiksi.

Siinä kaikki. Mutta näitäkin vaatimuksia pidettiin vallankumouksellisina.

Yliopistolla pidetty radikaalisempi kokous menikin pitemmälle:

kaikki vain talonpojille säilytetyt rasitukset, kuten päivätyöt, tienteko j. n. e., oli katsottava lakkautetuiksi;

kaikki lait ja asetukset, jotka estivät talonpoikaa vapaasti menettelemästä maansa kanssa — samoin;

tilojen etuoikeudet, kuten metsästys- ja kalastusoi-
keus talonpoikaismaalla, etuoikeudet myllyjen ja kaup-
pojen perustamiseen — samoin;

kaikki kruunulle, kirkkoille ja luostareille kuuluvat maat oli jaettava maattomille;

n. s. kvootetilat, yhteensä $\frac{1}{6}$ kaikesta talonpoikaismaasta, liitetyt vuoden 1849 jälkeen kartanoihin, oli pakollisesti ritariston kustannuksella luovutettava kyläkuntien hyväksi;

myymättömät talonpoikaisalueet oli pakollisesti myytävä hinnasta, joka oikeudellista tietä tai erikoisten lautakuntien kautta oli määrättävä;

vuokrasopimuksia ei ollut oleva lupa tehdä 12 vuotta lyhyemmälle ajalle;

rakennukset ja parannukset oli laskettava vuokraajain hyväksi;

mäkitupalaisia ei ollut oleva lupa karkoittaa palstoiltaan tai heidän vuokraansa mielivaltaisesti suunnattomiin nostaa.

Tällaiset olivat radikaalisimpain virolaisten vallankumouksellisten pisimmälle menevät vaatimukset agraarikysymyksessä v. 1905. Itseasiassa ne olivat luonnostaan lankeavia, mutta kokouksen puheenjohtaja tuomittiin muutamia viikkoja myöhemmin tilanomistajain ilmiannosta ja kenraali Besobrasowin toimesta kuolemaan ja ainoastaan sitä seikkaa, että hän pääsi Suomeen pakenemaan, jossa häneen ei käsiksi päästy, on kiittäminen siitä, että hän istuu nyt maansa Perustavan kokouksen jäsenenä sen äärimmäisessä oikeistossa. Tällöin on hän taistellut kiivaasti v:n 1919 agraarireformia vastaan — ei sen vuoksi, että hän olisi mielipiteitään muuttanut, vaan siksi, että nykyinen asetus menee paljon pitemmälle kuin hänen ohjelmansa v. 1905. Sillä Jaan Teemant ei tahtonut, enempää kuin muutkaan saksalaisten niin suuresti vihaamat virolaiset «lylyttäjät» ja kumousmiehet, Jakobson, Tönißson, Päts y. m., mitään muuta kuin oikeudenmukaista suhdetta tilanomistajain ja talonpoikain välille rauhallista tietä, toivoen voivansa riistää pois maaperän historialliselta vihalta ja tehdä vastaiset vallankumoukset mahdolltomiksi.

Mutta toiselta puolelta ei tätä tahdottu. Sillä

taholla toivottiin yhä edelleenkin voitavan istua entisessä asemassa venäläisten pistinten turvin.

Uusi totinen yrittäjä Baltian agraarikysymyksen ratkaisemiseksi rauhallista tietä tehtiin Venäjän valtakunnanduomassa. Virolaiset edustajat tekivät lakiehdotuksen, jonka mukaan kvootetilat oli täydellisestä korvauksesta luovutettava talonpoikaistiloiksi ja uusien pientilojen perustamiseen; sitäpaitsi oli samaan tarkoitukseen ja samalla tavalla erotettava suurtiloista sopivia osia, kuitenkin niin, ettei mainittujen tilojen viljelyksille siitä haittaa aiheutettaisi, lopuksi oli vielä myymättömät talonpoikaistilat määrätyn ajan kuluessa myytävä, jotta olisi saatu loppumaan tuo kurja vuokrajärjestelmä, joka oli esteenä kaikelle maataloudelliselle edistykselle.

Vaatimukset olivat tosin hyvin vaatimattomia, mutta niiden toteuttaminen olisi tyydyttänyt kiihkeintä maanälkää, olisi luonut muutamia kymmeniä tuhansia uusia talonpoikaistiloja ja vahvistanut tuntuvasti maan vakavinta poliittista ainesta. Valtakunnanduoman kaikki puolueet, kaikki kysymykseen tulevat hallinnolliset asteet hyväksyivät ehdotuksen, täysistunnossaan tunnusti duuma asian tärkeäksi ja päätti hyväksyä sen, mutta taaskin osasivat Baltian ritariston edustajat saada kysymyksen pois päiväjärjestyksestä, niin että se hautautui kanslioihin eikä sen koommin enää päässyt päivänvaloon.

Kuinka totinen Viron politikkojen halu oli ehkäistä väkivaltaisuuksia, nähtiin v. 1917, jolloin Venäjän suuri vallankumous puhkesi ja kaikkialla Venäjällä tiloja ryöstettiin, hävitettiin ja pakkoverotettiin. Virossa ei tällaista sattunut, vaikka rikollisia, tällaiseen menettelyyn halukkaita aineksia ei suinkaan puuttunut tämänkään kansan keskuudessa. Mutta yleinen mielipide

ja vasta-asetettu virolainen maanhoitokunta pitivät huolta siitä, etteivät nämä rikolliset ainekset saaneet määräävää asemaa ja valtaa millään seudulla.

Kun sitten helmikuun lopulla 1918 Saksan sotavoimat valtasivat maan, niin silloin olisi ritaristolla kokonaisuudessaan ja kullakin tilanomistajalla yksityisesti ollut mitä parhain tilaisuus parantaa suhteitaan kansalaisiinsa ja korjata kaikki historialliset vääryydet. Tämä olisikin silloin ollut erittäin helppo tehtävä. Mieliala maassa saksalaisia kohtaan oli suotuisampi kuin koskaan: niitä vainoamia, joitten alaisiksi Baltian saksalaiset sodan aikana joutuivat kiihkövenäläisen byrokration taholta, pitivät virolaisetkin törkeinä oikeudenloukkauksina. Huomattavimmat virolaiset lehdet eivät enää ottaneet palstoilleen saksalais-vastaisia kirjoituksia. Kun sitten v:n 1918 alussa bolshevikit anastivat itselleen vallan, julistivat kaikki aateliset henkipatoiksi ja vangitsivat heitä, silloin tekivät tunnetut virolaisten johtomiehet — Wilms, tri Konik j. n. e. — voitavansa pelastaakseen vangittujen hengen ja onnistuenkin siinä. Tämän vuoksi olikin odotettavissa, että saksalaiset olisivat, jälleen valtaan päästessään, poliittisesti viisaasti menetelleet ja jatkaneet aloitettua sovitusyötä heidän ja virolaisten välillä. Siihen heillä olisi ollut taloudellisetkin mahdollisuudet.

Toiselta puolen oli maannälkä sodan aikana yhä kasvanut, kun halpaa ulkomaista viljaa ei enää maahan saatu. Toiselta puolen eivät tilanomistajat olleet työväen puutteen vuoksi voineet tyydyttävästi enää viljelyksiään hoitaa, joten tuhkatiheässä saattoi nähdä kesantoja ja puutteellisesti hoidettuja peltoja, jotka nekin vaativat agraariolojen uudistusta. Ennen olivat tilanomistajat väittäneet, että tsaarihallitus esti heitä toimeenpanemasta viisaita reformeja ja päinvastoin

halusi, paikallisten olojen tuntemattomuuden vuoksi, panna sellaisia uudistuksia toimeen, jotka heidän mielestään olisivat koituneet maalle vahingoksi. Tämän vuoksi ritariston oli muka täytyntä taistella niitä uudistuksia vastaan. Mutta nyt ei tsaarihallitusta enää ollut olemassa. Tilanomistajilla oli täysin vapaat kädet näyttää virolaisille, että he tosiaan halusivat maan parasta, että he tosiaan tahtoivat unohtaa vanhat vihat ja poistaa niitten aiheet, että he tahtoivat säättyyn ja kansallisuuteen katsomatta valmistaa kaikille yhteisen kotimaan lapsille oikeudenmukaiset ja tasasuhteiset elämänmahdollisuudet.

Mutta tätäpä eivät saksalaiset halunneetkaan, vaan levittivät hämmästyneen yleisön eteen vallan toisenlaisen suunnitelman: miten virolaiset oli saatava nopeimmin maasta karkotetuiksi ja maa saksalaistetuiksi. Erään pastori Hahnin laatiman suunnitelman mukaan piti tämän tapahtua 20 vuodessa. Ei ollut enää puhettakaan maan jakamisesta kotimaisille tilattomille, vaan farmokkaasti ryhdyttiin toimiin saksalaisten siirtolaisten johtamiseksi »emämaasta» Baltiaan, aina 2½ milj. henkeen saakka, jotta virolainen ja lätiläinen kansallisuus olisi jäänyt vähemmistöön. Siirtolaisille piti annettaman sangen edulliset ehdot. Ja heille piti annettaman — ei ainoastaan suurtilojen joutomaata, vaan myöskin virolais-lätiläisen talonpoikaismaan piti joutua heitä palvelemaan. Hindenburgin antamain määräysten mukaan, jotka julaistiin Baltian siirtolaisuuden säännöstelemiseksi, saivat näet saksalaiset siirtolaiskomissionit ostoetuoikeuden kaikkiin yksityismyynynteihin, jolloin niiden ei tarvinnut edes noudattaa yksityisostajan tarjoamaa hintaa, vaan voivat hinnan määrätä oman harkintansa mukaan. Kysymys oli siis naamioidusta talonpoikaismaan pakko-

luovutuksesta. Asetuksen oli määrä olla voimassa 40 vuotta, jona aikana useimmat talonpoikaistilat olisivat arvatenkin joutuneet vaihtamaan omistajaa, joten komissionneilla olisi ollut varsin helppo tehtävä siirtää koko talonpoikaismaa saksalaisten siirtolaisten käsiin.

Asetus julaistiin ensin vain Kuurinmaata varten, mutta piti se ulotettaman koskemaan myös Viroa, niin pian kun tämä oli tuleva kuulumaan Saksan valtiojohdtoon. Brest-Litowskin rauhan jälkeen tämä ei vielä ollut mahdollista, mutta koetettiin Baltian saksalaisten taholta siihen kaikin voimin pyrkiä.

Tässä tarkoituksessa kohdistettiin koko Viron kansaan uskomaton poliittinen väkivalta. Kaupunki- ja maalaiskuntain itsehallinto sysättiin syrjään ja sijaan asetettiin ryhmävalta. Sotilasdiktatuuri ja sotatila päätettiin pidettäväksi edelleen voimassa, kunnes saksalaistuttamistyö olisi tapahtunut tosiasia. Koti- ja ulkomaalla levitettiin häikäilemättömiä valheita, että virolainen sivistyneistö olisi englantilaisten ostama ja ainoastaan tästä syystä vastustaisi Viron yhdistämistä Saksan valtakuntaan j. n. e. Kaikki tämä on osaltaan vaikuttanut tulossa olleeseen »agraarivallankumoukseen» ja täytyy se myös ottaa huomioon viimemainittua arvosteltaessa. Vielä täytyy kuitenkin mainita parista väitteestä, joita Baltian saksalaiset ovat ahkeraan käyttäneet. On näet väitetty ensiksikin, että valtauksen aikaiset määräykset ovat kaikki lähtöisin saksalaiselta sotilastaholta, Baltian saksalaisten myötävaikutuksesta, ja toiseksi, että virolaiset ovat vainonneet Baltian saksalaisia vain heidän poliittisten vakaumustensa vuoksi, vaikka kaikille kansalaisille pitäisi olla taattuna omantunnon ja lausunnon vapaus, minkä lisäksi silloisissa oloissa saksalaisystävällinen orienteeraus ei suinkaan ollut epäoikeutettu. Mitä ensimmäiseen väitteeseen

seen tulee, oli ilmeistä ja on myöskin asiakirjoilla to-
teennäytetty, ettei Baltian aatelisto mainituissa menet-
telyissä ollut passiivinen syrjästäkatsoja, vaan esiintyi
kaikkialla aloitteentekijänä ja mitä aktiivisimpänä toi-
mijana, eikä heissä ollut ainoatakaan, joka ei olisi
noita toimenpiteitä hyväksynyt, ei ainoatakaan, joka
olisi sanaakaan lausunut Viron kansan oikeuksien puo-
lesta. Toiseen kohtaan nähden taas ei voida puhua vai-
nosta poliittisen vakaumuksen tai orienteerauksen
vuoksi, vaan on tässä kysymys määrätystä teosta,
jotka ovat jo »poliittisten vakaumusten» ulkopuolella.
Vastaväitteet olisivat ymmärrettävissä, jos Baltian
aatelisto olisi *omasta puolestaan* halunnut Viron yhdis-
tämistä Saksaan ja omassa nimessään tarjonnut hert-
tuanviittaa saksalaiselle prinssille, mutta aatelistohan
teki sen *koko Viron kansan nimessä*, vaikka tiesikin hy-
vin, että 99 % tästä oli ehdotusta vastaan. Kansan
mielipidettä kysymättä se etsi moraalisesti ja henki-
sesti vajavaisia henkilöitä ja asetti nämä edustamaan
Viron kansaa ja allekirjoittamaan tämän nimessä so-
pimuksen, josta Viron kansan olemassaolo tai täydel-
linen tuho riippui. Ja vaikka virolaiset kunnanvan-
himmat Riian kokouksessa, johon heidät oli viety pää-
töstä tekemään, jättivät jyrkän vastalauseen tätä lai-
tonta ja tosiasioita vastaamatonta puuhaa vastaan,
väittivät saksalaiset tilanomistajat ja papit kaikkialla
esitelmissään ja lehdistössään, niin Saksan valtiokans-
lerille kuin ylipäällikölle tai kuin hallitsijaehdokkaalle-
kin, että päätöksen olivat tehneet maan kaikkien sää-
tyjen kaikki edustajat yksimielisesti ja että se vastasikin
koko väestön yhteistä toivomusta, Englannin ostamia
yksityisiä sivistyneitä henkilöitä lukuunottamatta. Juuri
tätä menettelyä virolaiset eivät voi unohtaa. He eivät
syytä maansa saksalaisia heidän poliittisista vakaumuk-

sistaan, vaan Viron kansan nimen omavaltaisesta asettamisesta asiakirjaan, jota kaikki virolaiset pitävät maanpetoksena.

III.

Miten vuoden 1919 agraarilakia on arvonteltava.

NIIDEN BALTIAN SAKSALAISTEN AJAMAIN suurpoliittisten suunnitelmien ohella, joista edellä olemme tehneet selkoa ja joitten tarkoituksena oli varmentaa aateliston valta-asema saksalaisen ruhtinaan johdolla ja saksalaisten pistimien avulla vastaisiksi vuosikymmeniksi, kunnes virolaiset olisi saatu saksalaisten siirtolaisten tieltä karkotetuiksi pois maasta ja koko maa saksalaistutetuksi, tapahtui kaikenlaisia vääryydentekoja ja väkivaltaisuuksia jokapäiväisessä elämässä, jopa sellaisitakin, jollaista ei oltu nähty edes pahimpina venäläis-aikoina. Tämä kaikki oli omansa tukahduttamaan sen sovinnollisen mielialan, joka jo oli päässyt virolaisissa juurtumaan saksalaisia kohtaan, ja kärjisti taas vihamielisyyden äärimmilleen. Silloin puhkesi Saksan valtakannous. Viron saksalaisilla tilanomistajilla olisi tällöin ollut paljon pahempaa odotettavana, jos olisi ollut kysymys kuumaverisemmästä kansasta kuin virolaiset ja jollei tuo vihattu ja vainottu Viron hallitus olisi lujasti ylläpitänyt järjestystä. Mitään väkivaltaisuuksia tilanomistajia vastaan ei ilmennytäkään. Mutta kun Perustavan kokouksen vaalit sitten julistettiin, lausuttiin kaikilta tahoilta ilmi se jyrkkä vaatimus, että nyt oli kerta kaikkiaan tehtävä loppu

siitä valtiopetollisesta toiminnasta, jota viimeksikulu-
neina kuukausina oli oltu pakotettuja näkemään. Kai-
kissa vaalikokouksissa oli pääasiana agraarikysymys,
aateliston vaarattomaksi tekeminen suurtilanomistuk-
sen lakkauttamisella ja maan ylijäämän antaminen
talonpoikain käsiin. Kuta radikaalisempia lupauksia
jokin puolue osasi antaa, sitä enemmän se sai osakseen
valitsijain kannatusta. Tästä johtuikin, että kolme
vasemmistopuoluetta, sosialistit, saattoivat Perusta-
vaan kokoukseen lähettää 78 edustajaa viiden porvari-
puolueen 42 edustajaa vastaan.

Pitkien ja osittain kiihkoisainkin keskustelujen jäl-
keen hyväksyttiin viime lokakuun 10 p:nä agraarilaki
kolmannessa lukemisessa ja siten julistettiin kaikki
ritaritilat irtaimistoinen valtion omaisuudeksi. Kuten
aikaisemmin jo mainitsimme, ovat entiset omistajat
saavat korvauksen, jonka suuruus ja suoritustapa on
määrättävä erikoislailla. Pakkoluovutettavasta maan-
viljelysirtaimistosta suoritetaan lunastusta v. 1914
voimassaollessaan markkinahintain mukaan.*) Irtaimis-
toa, joka ei koske maanviljelystä, ei pakkoluovuteta.
Myöskään ei pakkoluovuteta sitä kuollutta tai elävää
maanviljelysirtaimistoa, joka on tarpeen uuden maan-
viljelmän perustamiseen, kun entinen omistaja saa edel-
leen maata viljeltäväkseen. Pakkoluovutettu maa jae-
taan perinnöllisiä viljelmiä varten tai annetaan se mää-
räajoiksi vuokralle sellaisille, jotka haluavat sitä vil-
jellä joko yksin tai yhdessä muitten kanssa.

Tämä on agraarilain oleellisin sisällys. Lisättäköön
tässä vielä, että uunnavuonna 1920 oli jo 3,530 talon-
poikaistilaa, yhteensä 76,169 ha maata, jaettu ja
että kaikkien tilojen jako saadaan suoritetuksi 4—6

---

*) Venäjän rupla lasketaan tässä tapauksessa 20 Viron markaksi.

vuodessa. Jaon päättymiseen saakka voidaan tiloja vuokrata, jolloin entisillä omistajilla tai vuokraajilla on etuoikeus siihen, jollei heidän tilansa ole hoidon puutteessa joutunut maanviljelysministeriön huollettavaksi tai jolleivät he ole ottaneet osaa Viron tasavaltaa vastaan tähdättyihin hankkeisiin.

Porvarillisten puolueitten mielestä ei olisi ollut tarpeellista pakkoluovuttaa kaikkia tiloja täydellisesti ja yhdenaikaisesti, koska niin suuren pinta-alan jakaminen ja niin monien tuhansien pikkuviljelmien järjestäminen vaatii monia vuosia aikaa, niin ettei laki ole käytännöllisesti toteutettavissa. Tämän vuoksi ne ehdottivatkin uudistuksen vähittäistä toteuttamista ja vain niin suuren maa-alan pakkoluovuttamista kuin tosiaan voidaan maattomille jakaa, jotta kunnollisesti hoidettujen yksityistilain viljelykset eivät huonoutuisi ja maan yhteistuotanto siten vähenisi. Mutta vasemmiston taholta ei näille huomautuksille ole korvaa kallistettu. Tästä on kiittäminen pääasiallisesti ritariston menettelyä saksalaisen valtauksen aikana. Vasemmisto on näet huomauttanut: suurtilanomistus saksalaisen aateliston käsissä on vaarallinen ase, joka on suunnattu Viron kansan olemassaoloa vastaan ja jota ensi tilaisuuden tullen myös häikäilemättömästi käytetään — siis täytyy tämä ase riistää saksalaisilta, samoin kuin bolshevikeiltakin yhdellä kertaa temmataan asept pois.

Mutta niin paljon kuin laissa onkin erinäisiä ankaria kohtia, jotka helposti olisivat olleet vältettävissä, ei saksalaisilla kuitenkaan ole mitään oikeutta siihen heidän taholtaan usein ilmituotuun väitteeseen, ettei tällaisia agrariolojen mullistuksia vielä missään tai milloinkaan, Neuvosto-Venäjää lukuunottamatta, ole esiintynyt. Yhtä oikeudetonta on verrata tätä reformia Nabotin viinamäkeen, kuten eräät saksalaiset lehdet

ovat tehneet. Baltiassa itsessään on, kuten kirjoituksemme edellisissä osissa olemme osoittaneet, koettu paljon kovempaa kuin agraarilainsäädännön alalla. Sillä vaikka tämä reformi tuottaakin tilanomistajille erinäisiä tappioita ja pakottaa heidät supistamaan monia totuttuja elämänmukavuuksiaan, niin ei heidän asemansa kuitenkaan ole läheskään niin vaikea ja surkultettava kuin niitten kymmententuhanten perheenisäin, jotka aikaisempain tilanomistajain aikaansaamain lakien avulla minkäänlaisetta korvauksetta ovat joutuneet maantielle heitetyiksi taloistaan, jotka he itse ovat enimmältä osalta rakentaneet, ja pelloilta, jotka heidän esi-isänsä olivat viljelykselle raivanneet ja joita sukupolvet toisensa jälkeen sitten olivat muokkailleet.

Tästä huolimatta olisi väärin puhua myöskään »kosto-toimenpiteestä». Viron uusi agraarilaki ei ole pohjautunut kostonhimoon, mitä todistaa jo sekin, ettei se ole läheskään niin raaka kuin kaikki edelliset toisen asianosaisen toimesta Baltiassa julaistut agraarilait, vaan paljon inhimillisempi, paljon suuremmissa määrässä toisenkin asianosaisen puolta pitävä. Sen tarkoituksena ei ole syöstä toista asianosaista kurjuuteen, vaan tahtoo se vain auttaa edellisten lakien kautta vääryyttä kärsimään joutuneet takaisin oikeuksiinsa. Nabotin lapset haluavat vain hiellä ansaitun rahan hinnalla ostaa takaisin isänsä viinamäen, joka kuninkaan käskystä oli heiltä vääryydellä ryöstetty.

Siinä kaikki.

Baltian saksalaisten taholta tuodaan erikoisen painavana seikkana esille se, että reformi on pahasti kolahtanut moneen tilanomistajaan, jotka itse tai joitten pojat, veljet j. n. e., ovat bolshevikivastaisella rintamalla taistelleet Viron tasavallan puolesta ja joitten uskollisuus ja uhraukset nyt näin huonosti palkitaan.

Me emme halua tällä kertaa puhua niistä monista muista tilanomistajista, jotka ovat Bermondin tai jonkun muun samanmielisen joukoissa taistelleet Viron tasavaltaa vastaan; me emme halua puhua niistä lukuisista muistakaan, jotka Berlinissä, Parisissa, Lontoossa, Tukholmassa, Helsingissä y. m. vehkeilevät Viron itsenäisyyttä vastaan — me viivähdämme vain niissä, jotka ovat rintamalla virolaisten vieressä taistelleet yhteisen isänmaan puolesta. Ja me ymmärrämme, ettei uusi agrariasetus voi tuntua heistä miellyttävältä, mutta — asian toinenkin puoli on ymmärrettävä. Täytyy ajatella sitä, etteivät saksalaiset olisi yksin voineet mitään saada aikaan bolshevikeja vastaan, vaan että maa olisi auttamattomasti ollut perikadon oma, jollei virolaisten sotilaitten esimerkillinen kestävyys olisi kaikkia vihollisten hyökkäyksiä turhiksi tehnyt. Mutta Viron sotilaista oli vähintään 75 % juuri noita maattomia, joitten isät ja jotka itsekään eivät ole elämässään tunteneet mitään kiihkeämpää kaipuuta kuin päästä oman pienen maapalstan omistajiksi. Ja sentään he eivät voineet nähdä kaipuunsa toteutumista, kun maa oli muutaman sadan tilanomistajan käsissä. Bolshevikit kuiskuttelivat heille: »Minkä puolesta te taistelette? Eihän teillä ole isänmaata, kun tilanomistajat ovat sen teidän isiltänne väkivallalla riistäneet! Me haluaisimme sen teille antaa takaisin, mutta tähän taistelette meitä vastaan. Te taistelette vain siksi, että maa pysyisi edelleenkin tilanomistajain käsissä ja että nämä edelleenkin saisivat hyödyn teidän työstänne! Ja sallitteko te vapaudesta ja itsenäisyydestä puhuvain vetää teitä nenästä? Millainen vapaus ja millainen itsenäisyys voi Virolla olla paronien vallan alla?» Baltian aatelisto oli näin antanut bolshevikien käteen pelottavan aseensa: totuuden, historialliset tosiasiat. Sillä

olisihan ollut mieletöntä, että yksikään virolainen olisi taistellut samanlaisen tulevaisuuden puolesta kuin menneisyys oli ollut, joskaan nyt ei enää olisi ollut venäläisistä pelkoa.

Tämä ase voitiin bolshevikien kädestä riistää vain sillä, että virolaisille sotureille annettiin varma vakuutus: »Teillä on isänmaa, teidän isänne maa on teille kuuluva, te ette ole enää olevat kotimaanne lapsipuolia, niin kuin tähän saakka, vaan sen täysvaltaisia poikia, joitten vapautta ja itsenäisyyttä ei enää kukaan vieras saa loukata.» Tämän vakuuden merkeissä Viron sotilaat taistelivat itselleen voiton. Ilman sitä olisivat saksalaisten kokooman »baltilaisen pataljoonan» kaikki ponnistukset olleet turhia.

Saksalaiset sanovat edelleen: jos Virolla olisi ollut toisia, kohtuullisempia valtiomiehiä, olisi agraarilaki voinut tulla toisenlaiseksi. Ja he valittelevat nyt saman K. Pätsin eroa hallituksesta, joka tuonnoin oli heidän silmissään kaikkein vihatuimpia virolaisia ja jonka he v. 1905, samoin kuin J. Teemantinkin, tuomituttivat kuolemaan ja joka v. 1918 istui vankina saksalaisessa keskitysleirissä, koska hän vastusti saksalaisen aateliston suunnitelmia. Nyt vasta saksalaiset huomaavat, että he oikeastaan olisivat voineet päästä hänen kanssaan yhteisymmärrykseen. Mutta he päästivät oikean hetken menemään ohi. Mikään valtiomies ei olisi v. 1919 voinut säilyttää saksalaiselle aatelistolle suurtilanomistusta ja etuoikeudellista asemaa, koska aatelisto oli perustanut olemassaolonsa pistinten varaan, halki vuosisatojen pysytellyt sotatilakannalla virolaisia vastaan ja konjunktuurien ollessa suotuisia aina vaatinut ehdotonta alistumista sekä halveksinut tasapuolista rauhaa. Mutta nyt oli kaikki turva siltä

romahtanut maahan ja sen täytyi kukistua itsensä pystyttämiltä, pätemättömiltä perustoilta.

Jos kaikkea ylläesitettyä silmälläpitäen asiain nykyistä tilaa arvostelee, niin täytyy sanoa, että Baltian saksalaisella aatelistolla on oikeastaan varsin vähän valittavaa. Hehän saavat sekä maastaan että irtaimistostaan nyt korvauksen, sen sijaan kun he kerran saivat talonpojilta riistetyksi maan ja irtaimiston minkäänlaisetta korvauksetta. Tosin on olemassa epäkohta siinä, ettei korvauskysymystä samalla kertaa lopullisesti ratkaistu. Mutta asialla voi sentään olla hyväkin puolensa: on näet toivottavaa, että reformin käytäntöönpanossa pääsevät maltillisempien puolueitten näkökannat määrääviksi. Ja vaikkapa lunastushinnat jäisivät päivänhintoja alhaisemmiksi, niin on aateliston muistettava, ettei se tahtonut Saksastakaan haalittavilta siirtolaisilta ottaa maasta markkinahintoja, vaan noudattaa ennen sotaa voimassa ollutta hintatasoa. Olisi väärä virolaisia talonpoikia kohtaan, jos heidän pitäisi maksaa maastaan enemmän kuin saksalaisten siirtolaisten.

Viron hallitus on sitäpaitsi päättänyt reformin täytäntöönpanossa noudattaa mahdollisimman lievää menettelytapaa. Reformin täytäntöönpanoon kuluva pitkä aika salliikin tämän, niin ettei ylimenokausi ole varmastiakaan tuntuva todellisuudessa niin vaikealta kuin se etukäteen näyttää. Aateliston omasta suhtautumisesta asiaan riippuu kuitenkin paljon. Jollei se luovu vihamielisestä kannastaan Viron itsenäisyyteen nähden ja jollei se agentteineen lakkaa intrigoimasta kaikkialla itsenäistä Viroa vastaan, ei Viron hallituksen parhaimmistakaan pyrkimyksistä voi olla toivottua tulosta. Joka tapauksessa ovat virolaiset osoittaneet, etteivät he halua kostaa pahaa pahalla, vaan koettavat

voimainsa mukaan rakentaa nuoren valtionsa oikeuden ja kohtuuden vankalle perustalle.

Yhteenvetona kaikesta esittämästämme voimme lausua:

1. Tähän saakka on Virossa yleensä puuttunut sellaista agrariolojen säännöstelyä, jonka väestön enemmistö olisi tunnustanut oikeudenmukaiseksi. Kaikkia tähänastisia asetuksia piti väestön enemmistö aateliston yksipuolisina toimenpiteinä, joitten tarkoituksena on varmistaa tilanomistajain oikeus talonpojilta väkivallalla anastettuun maahan.

2. Virolaisten taholta on useita kertoja koetettu saada aikaan molemminpuolisen yhteisymmärryksen pohjalla uusi olojen säännöstely, mutta aatelisto ei ole tahtonut siitä kuulla puhuttavankaan, vaan jyrkästi torjunut kaikki tällaiset yritykset.

3. Saksalaisen valtauksen aikaisella toiminnallaan on aatelisto osoittanut, että suurmaanomistuksen lopettaminen on oleva Viron kansan olemassaolon elinehto, sekä myötävaikuttanut Perustavan kokouksen vaa-leissa niiden puolueiden voitolle pääsemistä, jotka tuon lopettamisen lupautuivat suorittamaan radikaalisimmalla ja häikäilemättömmällä tavalla.

4. Uuden agrariilain tarkoituksena ei ole kosto keste-tyistä vääryyksistä, vaan tahtoo se ainoastaan poistaa vanhat epäoikeudenmukaisuudet. Jos siinä onkin ankaria kohtia, niin on se kuitenkin inhimillisempi eikä aseta vastapuolta niin lohduttomaan asemaan kuin kaikki ne asetukset, jotka aikaisemmin olivat saaneet alkunsa aateliston toimesta.

5. Viron hallitus on lujasti päättänyt reformin täy-täntöönpanossa noudattaa lempeää ja sovittavaista menettelytapaa. Onnistuuko se tässä pyrkimyksessään, riippuu pääasiallisesti aateliston menettelystä.

Tilan säästämisen takia on jätetty lähteet mainitsematta. Lähdeittenluettelo olisikin ollut vähäksi hyödyksi, sillä tähän kuuluvaa kirjallisuutta on vaikeasti saatavissa. Helposti saatavissa on ainoastaan A. T o b i e n Die Agrargesetzgebung Livlands (Berlin 1899) ja A. v. G e r n e t, Geschichte und System des bäuerlichen Agrarrechts in Estland (Reval 1901), jotka molemmat teokset hyvin laajaperäisesti koskettelevat lainsäädäntöä 19:sta vuosisadalla, mutta yksinomaan ritariston näkökannalta katsottuna, kokonaan sulkemalla pois toisen puolueen, talonpojat. Kuitenkin saadaan näistäkin teoksista arvokasta ainehistoa.

Ensi sijassa mainittakoon:

H e n r i c u s d e L e t t i s, Origines Livoniæ. (Francofurti et Lipsiæ, 1740).

B a l t h. R u s s o w, Nye Lyfflendische Chronica. (Rostock, 1578).

C h r. K e l c h, Liefländische Historia. (Revall, 1695.)

G. M e r k e l, Die Letten (Leipzig, 1800).

S a m s o n - H i m m e l s t i e r n, Historischer Versuch über die Aufhebung der Leibeigenschaft in den Ostseeprovinzen. (Dorpat, 1838.)

Der Ehste und sein Herr. Zur Beleuchtung der ökonomischen Lage und des Zustandes der Bauern in Ehtland, Von einem, der weder Ehste, noch dessen Herr. ist. (Berlin, 1861).

D r. A d o l f A g t h e, Ursprung und Lage der Landarbeiter in Livland (Zeitschrift für die Gesamte Staatswissenschaft, herausgegeben von Dr. K. B ü c h e r. Ergänzungsheft XXIX Tübingen 1909.)

Helsingissä, 2. II. 1920.

